

ישיבת מיר
YESHIVAS MIR
YERUSHALAYIM

פרשת כי תשא
אדר תשפ"ו

הנה הפשטתם צורת השיבה,
וקלטתם רוח ורצון השיבה,
ובזה עשיתם לכם חבורה לילך
בעקבות רוח השיבה,
ובכל מקום שאתם נמצאים
לקחתם זאת כאילו להיות עם
השיבה בין כהלי השיבה"

(מרוך המשנח הגה"צ רבי ירוחם ליטוביץ
צוקל ממיר)

בית מדרש

גליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר | גליון 618

זמני כניסת ויציאת השבת

18:18	17:05	ירושלים
18:20	17:22	בני ברק
19:10	17:58	ציריך
19:01	17:31	וינה
19:25	18:13	אנטוורפן
19:31	18:13	פריז
18:38	17:35	לונדון

דבר השיבה

הלב עודנו הומה...

ימים חלפו מאז אותו לילה מרומם והיסטורי בארנה, בו התכנסו רבבת עמלי התורה תחת דגל אחד, אך דומה כי שערי שמים שנפתחו באותה שעה טרם נסגרו. הלב עודנו הומה, והרשמים העזים מסרבים לשקוע בשגרת הזמן. מי שנכנס בימים אלו להיכלי ישיבתנו הקדושה ולבתי המדרשות של סניפי הכוללים, אינו יכול שלא לחוש באווירה המרוממת. קול התורה ואותה "ריתחא דאורייתא" תדירה, שעוזה וגאונה מעולם לא פסקו בהיכלי הישיבה, ממשיכים להכות גלים כמימים ימימה; אלא שכעת, נדמה כי על פני הלומדים חופפת ביתר שאת אותה תחושת רוממות ואחריות של מי שמכיר בכך שהוא "לגיונו של מלך". המעמד הגדול אמנם נחתם מבחינה גשמית, אך הדיו הרוחניים ממשיכים להדהד.

דברי אלוקים חיים שנשמעו מפי מרנן ראשי הישיבה שליט"א, אשר שרטטו מחדש את דמותו של בן התורה כ"נזר הבריאה" וכ"חיל המגן האמיתי" של עם ישראל בשעתו הקשה, חדרו כמים עמוקים לנפשות. לא הייתה זו רק עצרת התעוררות חולפת, אלא שעת חיתום של ברית נצח בין הישיבה לתלמידיה. התחושה המפעמת כיום בכל סדר וסדר היא ההבנה המוחלטת כי עתיד העולם כולו מונח ממש על סטנדר זה, על דף גמרא זה, ועל סברא זו המלוכנת בעמל היגיעה.

ואכן, הדברים היוצאים מן הלב אינם נשארים בגדר התעוררות רגשית בלבד, אלא מתורגמים הלכה למעשה לפעולות כבירות של מסירות נפש.

מתורת רבותינו

איך הצליח השטן לבלבל דוד דעה? – והלקח מהכלב הרומי

וירא העם כי בושש משה לדדת מן ההר ויקהל העם על אהרן ויאמר אליו קום עשה לנו אלוהים אשר ילכו לפנינו כי זה משה האיש לא ידענו מה היה לו (לב, א).

מהר מהדרך, הלא בדרך כלל הירידה נעשית אט אט, אלא הבהילות גרמה לכך שבבת אחת אבדו את כל מעלותיהם.

והיה מרן הגר"ח רגיל להביא דברי המדרש (בראשית רבה כב, יב) על כלבי רומי וזרכם להשיג את יעדו, שהיו הולכים ויושבים על פתח בית מאפה ועושים עצמם כמתנמנמים, כשראה זאת בעל הבית לא היה ער להשגיח עליהם שלא יקחו מהמאפים ואז כשראו שאינו משיג נכנסו, הפכו מדף שלם ואז בחסות היסח הדעת חטפו לחמניה אחת וברחו בשלום.

מה רוצה הכלב? היה רבי חיים שואל, כשהוא מדגיש את המילה האחרונה, בהתכוונו ליצר הרע: לחמניה אחת! האם בדרך רגילה האופה יניח לו לקחת לחמניה, וודאי שלא, אבל הכלבים שבשוק של רומי היו נוקטים בשיטה זו בה הצליחו להשיג את מבוקשם, רגע אחד של הסח הדעת והופכים תבנית שלמה, חוטפים לחמניה אחת.

כששככה המהומה, היה האופה עורך את המאזן שלו וחשב לעצמו, נו, רק לחמניה אחת לא נורא. הוא אינו יודע שיותר מזה הכלב – הבעל דבה, כלל לא תכנן להשיג. יש לו סבלנות ארוכה, הוא מחכה לרגע של הסח הדעת ואז ברגע הזה הוא מחולל מהומה, הוא מכניס את האדם למצבים פתאומיים ואז הוא משיג משהו ועוד משהו, עד שהוא משיג את כל מבוקשו.

שיחות מוסר (תשל"ג מאמר י"ד) **מח ולב** (עמ' י"ח)

"אל תיקרי בושש אלא בא שש, בשעה שעלה משה למרום, אמר להם הריני בא לסוף ארבעים יום בא שטן וערבב את העולם והראה דמות חושך ואפילה דמות ענן וערפל וערבוניא אמר להם משה רבכם היכן הוא, אמרו לו עלה למרום, אמר להם בא שש ולא השגיחו בו, הראה להם דמות מיטתו והיינו דקאמרי לי' לאהרון כי זה משה האיש אשר העלינו מארץ מצרים לא ידענו מה היה לו" (שבת פט, ב).

חז"ל מגלים לנו, היה מרן רה"י שה"ת **הגאון רבי חיים שמואלביץ** זצ"ל אומה, איך הצליח השטן הוא היצר להכשיל את ישראל בחטא הנורא של חטא העגל, שהרי לא ניתן להבין, הלא כלל ישראל היה תחת הרושם המרומם של יציאת מצרים, קריעת ים סוף ומתן תורה, איך אפשר לבלבל דוד מרומם כזה, אלא, רק על ידי בלבול שהראה להם את מיטתו של משה מנהיגם הנערץ, והם נכנסו מיד למצב של פחד ובלבול ואז איבדו את עשתונותיהם.

ואז, כשהצליח היצר לבלבלם ולפרוץ פרצה באמונתם, אז יכול היה לפעול מה שלא היה לו שום סיכוי במצב רגיל. שכן כשאדם נבהל ואובד עצות ואינו דואג לחנך את עצמו מנוחת הנפש, באותו רגע הוא נמצא במצב של איבוד עשתונות ואם חלילה הוא מאבד את עשתונותו, כל אוצרות רוחו וקניינו בסיכון גדול.

זה פשר דבר התורה לעיל (לב, ח) "סרו מהר מן הדרך אשר ציוויתם", מה משמעות ההדגשה על מהירות סורם מהדרך, אלא, איך קרה שסרו כל כל

הגדרת "מבקש השם"

והיה כל מבקש ד' יצא אל אהל מועד (לג, ז) "מבקש ד'" – "דתבע אולפן" (תרגום אונקלוס)

למלא רצון השם, אם כן, אכן הוא הנקרא מבקש השם. לכן כותב התרגום דתבע אולפן היינו שכל מבוקשו היא למלא רצון השם.

דעת חכמה ומוסר

ידיעה עצומה למד מרן המשגיח הגה"צ **רבי ירוחם ליוואוויץ** זצ"ל מדברי התרגום: אדם שרוצה להיקרא מבקש השם, יבחן עצמו, האם אכן כל מגמתו, רצונו, חפצו ומרצו מופנים אך ורק למטרה אחת ויחידה,

מתורת רבותינו

מִן הַמְשִׁיחַ זצ"ל: כיום מקום הגידול היחידי הוא מקומות התורה – הישיבות שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ד' אלקי ישראל (לך, כג).

בעולמו, אלא ארבע אמות של הלכה (ברכות ח) ובמקום זה צריך לראות ולהראות באופן מיוחד בשלש הרגלים ע"י תורה.

יסוד הדברים כותב רבו מן המשגיח הגה"צ רבי **ירוחם לינוביץ** זצ"ל: "כלום יתכן לצמוח אם לא במקום הגידול, כל גידול תלוי בזמן ובמקום גידולו, אז היה זה ארץ ישראל וירושלים וביהמ"ק ועכשיו שאין לנו כל אלה, יבנו במהרה, מה יעשה האדם ויתכונן. צריך לדעת שכיום מקום הגידול היחידי הוא מקומות התורה – הישיבות, אם נמצאים בישיבה בטוחים שניתן לגדול בה, כי הישיבה היא מקום הצמיחה שלא יתכן שניתן להשיג במקומות אחרים כי בהעדד סוד המקום לא יצמח.

אהל משה (שמות עמ' תרנ"ט); **דעת תורה** (פר' האזינו)

מה היתה המטרה בעליה לרגל, ידועים דברי תוספות (בבא בתרא כא. ד"ה כי מציון תצא תורה) "לפי שהיה רואה קדושה גדולה וכהנים עוסקים בעבודה היה מכוון לבו ליראת שמים וללמוד תורה ודרשין בספרי למען תלמד ליראה וגו' גדול מעשר שני שמביא לידי תלמוד לפי שהיה עומד בירושלים עד שאכל מעשר שני שלו והיה רואה שכולם עוסקין במלאכת שמים ובעבודה היה גם הוא מכוון לבו ליראת שמים ועוסק בתורה" הרי שמטרת העליה לרגל לשאוב יראת שמים לכלל ישראל.

היה מרגלא בפומיה של הגאון רבי **לייב גורביץ** זצ"ל ראש ישיבת גייטסהד מצות ראייה בטלה בימינו, אין לנו מקדש ולא הר הבית, אולם עיקדה של המצוה לראות את פני האדון השם אלקי ישראל שייכת גם בזמנינו, שכן מיום שחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה

הווארט הנוקב ששמע רבי מיכל בישיבת מיר ויתן על פניו מסוה (לך, לג).

שורש כל הרעה, שכל אחד ע"י דעתו הקטנה אינו רואה את דעת התורה ופנימיותה וחושב שרואה תורה ואינו רואה אלא מהרהורי לבו ומלביש בהם התורה וזה המסווה.

זו תפילת דוד המלך ע"ה: "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך" ומי מסתיר מעיני, אלא שאינו רואה את הפנים, אלא את הצדדים שאינם העיקרים, צריך רחמים שיגולו עיניו לראות את האמת לאמיתה, וזה ענין המסווה ורק כשמשנה למד עם ישראל הסיר המסווה, שהרי צריך להם ללמוד ולקבל התורה ממש כמו שניתנה.

קובץ 'שורון' (-כרך יד עמ' תרס"ו)

בגד הניתן כנגד הפרצוף ובית העינים ולכבוד קרני ההוד שלא יזונו הכל מהם היה נותן המסווה כנגדן ונטלו בשעה שהיה מדבר עם ישראל (רש"י)

הגאון רבי **יחיאל מיכל פיינשטיין** זצ"ל ראש ישיבת בית יהודה היה אומה, שנרמז בזה שאחרי החטא יש על התורה מסווה שלא זוכין בנקל לבוא עד אמיתות הדברים ופנימיותן, וזה הסתרה של אור התורה והסתרת אור התורה האמיתי, הוא ע"י ראיית דבר חכמה שטחי שמכסה את עומק החכמה שלא יהיה נראה.

סיפר רבי מיכל שבלומדו **בישיבת מיר** היה שם צדיק גדול הגה"צ רבי **יוסף ביגון** ה"ד והוא אמר לו בה"ל: כידוע שאור קטן מסתיר אור גדול וזה

דבר הישיבה

עדות מרעישה לכך אנו רואים בתופעה מופלאה ומרגשת המתרחשת לנגד עינינו בימים אלו ממש: בוגרי הישיבה ואברכים יקרים, אשר ברבות השנים יצאו לעמל יומם ולפרנסת ביתם, שמעו את קול הקריאה ודמעתם נשרה. הם הרגישו כי בעת הזאת, "עת צרה היא ליעקב", אינם יכולים להישאר מרחוק.

כמה וכמה מתוכם עשו מעשה פלאות, עזבו את טרדות המסחר והפרנסה, חזרו לחבוש את ספסלי בית המדרש וקיבלו על עצמם עול תורה מחדש, לפחות בסדר לימוד אחד קבוע מדי יום ביומו. הם שבו להיות אותו "מירער ישיבה-מאן" המחובר למקור חייתו, ומוכיחים כי הצימאון למי התורה הזכים גובר על כל פיתויי החוץ.

בפרשת השבוע, פרשת כי תשא, אנו קוראים את הצינוי "כי תשא את ראש בני ישראל". מבארים המפרשים כי משמעותה של נשיאת ראש זו אינה רק מניין וספירה, אלא לשון רוממות, הגבהה וגדולה. התופעה המרוממת של אותם בוגרים השבים אל סדר הלימוד, היא בחינת "כי תשא את ראש" של דורנו. הם מרימים את ראשם מעל שאון החיים והמולת המסחה וקובעים את משכנם מחדש בתוך כותלי הכולל, מתוך הבנה עמוקה כי אך ורק שם נמצא ה"ראש" והכתר האמיתי של העם היהודי. בכך הם מצטרפים מחדש ללגיטו של מלך, מרימים את קרן התורה, ומעידים שוב כי "מאן מלכי רבנן".

הימים הם ימי חודש אדר, ימים של קבלת התורה מחדש מאהבה. הבה ניקח את אותה אש קודש שניצתה במעמד, ונפיח בה רוח של התמדה ושקידה יומיומית. נמשיך לבסס את מקומנו כנזר הבריאה, מתוך אותה הכרה ברורה שאנו אלו המקיימים את העולם, עד שנזכה כולנו יחד לצעוד בקומה זקופה לקראת גאולה שלמה.

מבאר רבותינו

במה נהיה אדם מלגיונו של מלך?

וידבר ה' אל משה לך רד כי שחת עמך אשר העלית מצרים (לב, ז)

ומרוממת ממדרגת כלל ישראל עד שהקב"ה מעיד עליהם "הם שלי" במדרש עה"פ (במדבר א. מט) "אך את מטה לוי לא תפקוד" – "צפה הקב"ה שעתידיה לעמוד גזירה שימותו במדבר, אמר אל יהוה אל בכלל, לפי שהם שלי שלא טעו בעגל" ולא נענשו בתוך כלל ישראל ונמנו בנפרד לפי שהם "לגיונו של מלך".

מבהיל הרעיון, במה נהיה אדם מלגיונו של מלך, איך יגיע למצב שהקב"ה יאמר עליו "הוא שלי", זהו רק אם האדם מתעלה ומתאמץ קצת יותר ולא נותן ליצר לקרר אותו, כמו שכתוב בפסוק "אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף" (שיר השירים ח. ט), הקב"ה רוצה מכל יהודי שיהיה במצב של חומה בצורה, כך שלא יזוז מאמונתו אף לשעה קלה ושום הרהור קל לא יפגע בו בכל מצב שהוא.

(אור יחזקאל ח"ו עמ' קל"ו)

"כמין דמות משה הראה להם השטן שנושאים אותו באויר רקיע השמים".

היה המשגיח זצ"ל מעורר: יבדוק כל אחד את עצמו, לו היה שם, ושמע באזניו ממש רבינו שהוא ישוב ביום פלוני, והנה באותו יום הוא רואה חושך וערוביאי בעולם, דמות של משה מוטלת בארון, האם לא יתגנב בקרבו הרהור ומחשבה ולו קלה, אולי באמת משה מת. ובאמת, הרהור קל זה, הוא כל חטא ישראל בעגל, שמכיון שנתפסו למחשבה זו כבר לא היתה אמתתם חזקה וברורה כל כך שיבואו למחות בחוטאי הערב רב.

רק שבת לוי עמדו היטב בנסיון, שאפילו מחשבה קלה לא עלתה בדעתם, זה היה כל ההבדל בין אמונת שבת לוי לבין אמונת כלל ישראל ומשום הבדל קטן זה כבר היתה מדרגתם של שבת לוי שונה לחלוטין

רבותינו במדרש הקשו (במדבר רבה פמ"ב יח) "עמך ולא עמי"? אלא, שבחטא היו אשמים רק הערב רב וכלל ישראל נענש רק משום שלא מיחו ביד החוטאים.

היה הגה"צ **המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין** זצ"ל משתומם, הנה הפסוק מגדיר את הפגם שפגמו ישראל בחטא העגל "שחת עמך", ואילו חז"ל מגלים לנו שכל התביעה היתה משום שלא מיחו, שאם לא מיחו יש בזה הוכחה שהדבר רפוי מעט בהכרתם האמיתית? מלבד זאת הלא החטא עצמו, גם הוא היה רק פגימה קלה, כי היה נסיון גדול מאד, כמו שמביא רש"י (שמות לב. א) "כשעלה משה להר אמר להם לסוף ארבעים יום אני בא, נמצא יום ארבעים בשבעה עשר בתמוז. בא השטן וערבב את העולם וראה דמות חושך ואפילה וערוביאי, לומר ודאי מת משה. לך בא ערוביאי לעולם", ועוד שם ברש"י

המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצוק"ל

ה"י אדר תשל"ד | במלאות נ"ב שנים להסתלקותו

מגישים אנו בפני הקוראים בפרסום ראשון מסמכים נדירים

אגרות מוסר ודעת: פרקים גנוזים מקשר רב ותלמיד

החל מההצעה המיוחדת למלא את מקומו של מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל בכפר סבא, דרך ההכרעה להישאר באירופה, ועד ההתנגדות הנחרצת למעבר לקנדה שהפכה לבסוף לברכה נרגשת.

רב לתלמיד. המכתבים שלפנינו, המתפרסמים כאן לראשונה במלואם, שופכים אור על צומת דרכים מכריע בחייו של אחד מגדולי הרבנים, ועל המעורבות העמוקה - בחרדת קודש - של רבו, המשגיח דמיה, בכל צעד ושעל:

חשיפה ראשונה: חליפת המכתבים ההיסטורית בין הגה"צ המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל לתלמידו הגאון רבי אברהם דוד ניזניק זצ"ל.
בין דפי ההיסטוריה של עולם התורה המתחדש לאחר החורבן, נחשפת מסכת קשרים מופלאה בין

פרק א': ההצעה למלא את מקום מרן הגרא"ל שטיינמן

בפרט בעד בני תורה, הנה המשגיח יחי' דיבר הרבה ע"ד הנ"ל אך לא הי' יודע מה היא, ולראיה הלא נסע שמה, ואם הי' יודע הכל לא יתכן ליסע שמה, כן קבלתי גם אני מכתבים שונים עד"ז, כמדומני בטח ח"ו כי יתחרט ע"ד נסיעתו, וביותר כי לוקח עמו תלמידים, הנה אני הייתי ירא לעשות זאת לקבל על עצמי אחריות כזה, כי מה יהי' אחריתם.

יבוא פה ויקבלו אותו בשמחה ויצליח בארה"ק ואולי מפני פחד המלחמה ר"ל חושב זאת לנכון, בארצינו הקי' חושבים ע"ד זה להיפוך מפני כמה דברים אשר קשה לי כעת להאריך, אקוה כי יידי יתן לי תשובות בקרוב.

מברך אני את ידידי בכל טוב סלה.

הדושה"ט כל הימים,

יחזקאל לעוינשטיין"

נקודות למחשבה מתוך המכתב:

דעת תורה וסמכות: המשגיח אינו מסתמך רק על דעתו שלו, אלא מגייס את סמכות הדור - ה"חזון איש" - כדי להכריע בשאלת מקום המגורים והשיבוץ התורני.

האחריות ל"אחריתם": הנקודה הכואבת ביותר למשגיח היא האחריות על התלמידים. הוא רואה בראש הישיבה אחראי ישיר לגורלם הרוחני של תלמידיו, ולכן שולל נסיעה למקום סכנה ("אמריקע") גם אם יש בכך צורך קיומי.

סגולת המקום: המשגיח מדגיש את מעלת ארץ ישראל והישיבה כמקום הראוי ל"בעל מרץ" לצמוח בו, בניגוד לערפל וחוסר הבהירות של חוץ לארץ.

כמוכן הר"מ שליט"א הם שלשה, וידידנו הר' שמואל אלי' מקאמניץ נ"י [הגרש"א אורלנסקי] אחד מהם, והשני הוא הר' דוד לונער נ"י [רבי דוד רוטברג, אחיו של הגאון רבי זלמן רוטברג] מתלמידי ישיבת מיר ממכירי, והשלישי הר' שטיינמן נ"י [מרן הגרא"ל שטיינמן] אדם חשוב, והוא במחלקה היותר גדולה. וכאשר הרב הנ"ל מוצא את עצמו לפי מצבו לעזוב את המקום הנ"ל באו לפני בהצעה זו לכתוב לידידי אם יהי' רצונו לקבל על עצמו משרה זו בארצינו הק' והמקום מוכשר לבעל מרץ הן בתורה הן במוסה, כמוכן כי יתנו לו השיעור היותר גדול, אשר התלמידים הם כבר צריכים ללומדות גדולה עפ"י דרכי הבנה, ואם גם בידו להביא עמו עוד תלמידים מוכשרים יש בעדם מקום מוכשר פה.

ויש מקום מוכשר להצלחה בעז"ה, כמוכן כי גם פרנסתו לא פחות יהי' כפי אשר הר"מ משיגים ע"ע מחמישים עד ששים לירות לחודש, והחבורה היא נעימה ומתאימות יחד לרצונם בהצלחת התורה והיראה. כמדומני ברור לפי השערתי כי אם הייתי שואל את "החזון איש" שליט"א [זצ"ל] ע"ד הצעה הזו הי' מסכים ע"ד ביאתו, כותב אני את דעתו, יען כי בפה ארצינו הק' סומכים הרבה על דבריו ושומעים לעצתו, ואולי כדאי להיות סמוך אליו.

שמעתי כי הרב קאפעלמאן שליט"א [הגר"ד קופלמן] חושב ע"ד אמעריקא, כמוכן כי אין אני האדם שהוא יסמוך עלי, אך לפי דעתי אין אני רואה לנכון נסיעתו עם התלמידים שלו, זה לא כבר קיבל אחד מידידנו מפה מכתב מאחד ממכיריו מארה"ב וכותב הרבה דברים אך בקיצור דבריו זה מי יודע מה הוא ארה"ב?.

שנת תשי"א. בארץ הקודש, שעדיין מלקקת את פצעי מלחמת השחרור, עמלים שרידי החרב לבנות מחדש את עולם התורה. בישיבת "חפץ חיים" בכפר סבא מתחולל שינוי משמעותי: בצוות הישיבה מכהן ר"מ צעיר וחשוב, "אדם חשוב" כלשון המשגיח, הלא הוא הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל (אז כבן 37). כעת, הוא עומד לעזוב את הישיבה לטובת משרה בבני ברק (שם עתיד להתמנות לראש ישיבת פוניבז' לצעירים).

הגה"צ המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין, רואה בכך שעת הכושר להעלות לארץ הקודש את תלמידו, הגאון רבי אברהם דוד ניזניק (ששהה אז באירופה לאחר שנות הזעם וגלות שנחא). במכתב נדיר ומפורט הוא פורש בפניו את ההצעה ליטול את האחריות ולהחליף את הרב שטיינמן, ומזהיר אותו באותה נשימה מפני הסכנות הרוחניות הטמונות בהגירה לארצות הברית, כשהוא מגייס לטובת ההצעה גם את דעתו המשוערת של החזון איש.

המכתב המלא (אור ליום ג' לסדר צו תשי"א):

"בעז"ה, אור ליום ג' לס' צו תשי"א, ירושלים.

רב טוב וברכה לכבוד ידידי הרב הגי' יקר ערך במעלותיו ובמידותיו וכו' מוהרא"ד ניזניק שליט"א.

אחדשה"ט ברוב אהבה,

יקרת מכתבו קבלתי במועדו לח' שבט, מי יתן לשמוע ממנו תמיד דברים יקרים כמותם, ועתה מפני עת הדוחק ורצוני לשלוח המכתב) בפי' הנ"ו אמרתי לבוא רק בדבר הצעה אשר מבקשים ממני ליתן גם את הסכמתי על זאת.

הנה כאשר בעיר כפר סבא יש ישיבה אשר יש לה בנין עם כל הנוחץ לה, כן היא בשלשה מחלקות,

פרק ב': תחנת הביניים - ישיבת "עץ חיים" בבלגיה

חצי שנה לאחר מכן, בחורף שנת תשי"ב, המשגיח כותב לו שוב. הפעם הנימה פחות דוחקת ויותר משלימה. המשגיח מביע קורת רוח מכך שתלמידו

נסע לאמריקה. הוא בחר בתחנת ביניים: כהונת ראש ישיבה בישיבת "עץ חיים" בעיירה קאפעלמן (סמוך לאנטוורפן), בבלגיה.

למרות ההצעה הנכבדה והלחץ לעלות לארץ, הדברים לא יצאו אל הפועל. הרב ניזניק בחר שלא לעלות ארצה, אך מצד שני נשמע לאזהרת המשגיח ולא

וראיתי מה שהוא מביא (סי תרי"ג) וז"ל והאר"י ז"ל כתב שחייב אדם ללמוד ספרי מוסר כל השנה וכ"כ הגר"א במשלי וכו', מה נורא הדבר אם האר"י מחייב ללמוד, בטח גם הוא התנהג כן, מה נאמר אנו, אשר כל מגמותינו ר"ל הוא תאות העוה"ז, באמת, כי כל תשוקתנו הוא אהבת עצמו, למי שמודה על האמת יעיין וימצא כי כן הוא, כי ביותר צריך האדם לבדוק ולהבין בהדברים אשר הוא חושב כי הם הולכים מצד טוב מעשיו ע"פ דרכי תורה, שם ימצא איך גם זאת הוא מצד רצונותיו הגשמיים, מפני דוחק העת אמרתי לקצר בברכה בכל טוב סלה.

מהי"ת, גם אני באתי לברך אותו ואת כל הנלמים אליו יחי יתן ה' לכם גמר חתימה טובה, לשמוע ממנו בשורות טובות, ע"ד האתרוג אשר בדעת חתני הי' לשלוח לו, אך עתה אחר קבלת מכתבו, כבר אין להשיג רשיון האפשריות לשלוח חוץ למדינה. הנה אני שבע רצון מזאת אשר כתב כי לומד עם תלמידיו ספרי מוסר, כמובן כי מי שרוצה לזכות את זולתו בלימוד הזה, בטח הנה הוא בעצמו לומד מוסר יידי, הנה קודם כתיבת מכתבי אליו, אמרתי ללמוד מעט במשנה ברורה מה שנוגע לעשרת ימי תשובה,

עוסק בהרבצת מוסר ויראה במקום מושבו החדש, ומנצל את ההזדמנות לשיעור קצר בחובת לימוד המוסר.

המכתב המלא (מוצאי ראש השנה תשי"ב):

"בעז"ה, מוצאי דר"ה תשי"ב, ירושלים
רב ברכה לשלוח ידידי הרב הג' יקר ונחמד מצוין במעל' וכו' מוהרא"ד ניזניק שליט"א ר"מ דישיבת עץ חיים. אחדשה"ט ברוב ידידות ורעות,
יקרת מכתבו עם ברכתו קבלתי, והנה המברך יתברך

פרק ג': המערכה על קנדה – "מי הוא אשר אניה במקומו?"

ותקותי כי לא יקפיד על דברי מכתבי, כי מרוב ידידות ותשוקתי בטובתו מצאתי אחר הישוב והעיון לעורר אותו על כל הפרטים האלו.

ובזה אסיים דברי, יתן ה' שינחהו בדרך הנכון והטוב לו להצלחתו האמיתית,

ידידו הדושה"ט כל הימים".

נקודות למחשבה מתוך המכתב:

מסירות נפש לתורה ("אכזריות"): המשגיח משתמש בביטוי חריף מהגמרא - התורה נקנית רק במי שמשלים עצמו "אכזרי" על משפחתו. כלומר, כשיש התנגשות בין טובת התורה (הישראליות בשיבה) לבין נוחות המשפחה (קנדה), טובת התורה גוברת.

אחריות הכלל ("זכות הרבים"): הטענה החזקה של המשגיח היא "מי אניה במקומו?". אדם הנושא בעול ציבורי אינו אדם פרטי, ואסור לו לעזוב את משמרתו ולהשאיר חלל ריק, גם אם יש לו סיבות אישיות טובות.

סכנת הסביבה: החשש המתמיד ש"סגולת המקום" תשפיע לרעה על מי שחונך בדרך אחרת.

אולי כדאי לו להתישב עוד מה עד"ז מלבד החשש על מצבו הרוחני כפי ידיעתי המקומות האלו, אך כאשר קבלנו המכתבים והידיעות מהשבועות האחרונות נופל אצלינו מחשבות לחשוב אולי הוא מצד כי אין סגולת המקום כ"כ מוכשר רחמ"ל בעד אלו אשר מורגלים בחינוך אחר, לא לפי המקום, - כן כותב לי אחד להתפלל אודותם ואולי מהנכון שיכתוב לידידו אשר הם אינם נוגעים בדבר וישמע מה בפייהם ע"ד הנ"ל.

כן מהנכון לחשוב מי יודע איך יהי בלי זכות הרבים אשר יש לו כעת, כן מי הוא אשר אניה במקומו? כדאי לחשוב, ואולי מחויב לחשוב גם זאת שלא יהי ע"י איבה ח"ו, וכן כדאי מקודם ללמוד מעט מוסר, כמו שלמדתי היום בחובת הלבבות - בחשבון הנפש חשבון חמשה עשר, כמדומני כי אחר חשבון מוסרי ימצא כי יפלו הסיבות אשר הוא מצא אותם להכרח, כן דיברנו בימים האלו ע"ד המאמר (עירובין כ"א ע"ב) כי אין התורה מתקיימת רק במי שנעשה עורב ואכזרי על עצמו ועל בניו ועל אשתו, ואינו זוכה לדברי תורה בלתי זאת, וידוע המי כי שמעת לקול אשתך.

שנתיים של שקט יחסי חלפו. שנת תשי"ג הגיעה, והרב ניזניק חש כי מיצה את שליחותו בבלגיה וביקש להעתיק את מושבו למונטריאול שבקנדה. כשהידיעה מגיעה לאוזני המשגיח, מתעוררת דאגתו מחדש, והפעם ביתר שאת.

במכתב נוקב, המלא בחרדת הדין ובאחריות לעתיד הרוחני, הוא מנסה להניא את תלמידו מהצעד. הטיעונים כבדי משקל: החשש מהסכנה הרוחנית ב"קאנאדע", האחריות כלפי הישיבה בבלגיה אותה הוא עוזב.

המכתב המלא (אור ליום ד' שמיני תשי"ג):

"בעז"ה, אור ליום ד' שמיני תשי"ג, ירושלים
רב ברכה ושלו לכבוד ידידי הרב הג' הנכבד במעלותיו יקר ונעלה וכו' מוהרא"ד ניזניק נ"י ויז' לעד. אחדשה"ט,

מכתבו קבלתי בימי חוה"מ ונותן אני לו תודה ע"ד המשלוח את ... וכי קבלנו אותם לנכון.

וע"ד אשר כתב לי כי בדעתו לנסיעת קאנאדע לע"ע, אמרתי כי מצאתי לנכון מצדי לכתוב לו רק זאת, כי

פרק ד': ההשלמה, הפיוס והברכה – "וכי הוא עומד אצל רבים"

יקרת מכתביו קבלתי, מה מאוד צריך להיות שמחתי

ותודתי אליו ית' כי צלחה דרכו בעז"ה, וכי הוא עומד אצל רבים של לומדי תורה, וענינו הוא בזיכוי הרבים בתורה ובי', כי לזאת צריך להיות מגמתנו ורצוננו תמיד, לעלות תמיד ממדריגה למדריגה, כענין הבריי" של ר' פנחס בן יאיר ז"ל תורה מביאה לידי זהירות "זהירות מביאה לידי זריזות" (ע"ז כ), וכן תמיד למעלה למעלה וזו היא הפי' "אנוכי ד"א המעלך" מארץ מצרים, "הרחב פיך ואמלאהו" (תהלים פ"א).

מה מאוד צריך האדם לחזק את עצמו בעת כזו "באמונה והשגחה" בפשטות לדעת כי יש "בורא ומנהיג" ומשגיח על כל מעשינו, וזו היא מצות עשה הראשונה, אשר אנו צריכים תמיד לראות ולהתבונן מכל אשר אנו רואים בעולם מנפלאות הבריאה... ועוד ועוד מי יתן שיהי בידו לנטוע בלב תלמידיו ושומעיו יסודות כאלו, מחלקו יהי חלקי כי זו היא כל תכלית האדם, יעיין יידי ברמב"ן על פר' בא, מה גדול ההתחייבות לחזק תמיד דברים אלו.

מברך אני את ידידי במקומו החדש ברוב הצלחה ובעזר השי"ת, אתנו ב"ה החיים והשלו, דורש אני בשלו' כל ידידי ומכירי בפרט ידידי הרב מגיד נ"י [הגאון רבי יעקב מגיד זצ"ל] ונותן אני לו תודתי בעד ספרו אשר שלח לי, כן לידידי הרב באראן נ"י [הגאון רבי אריה לייב באראן זצ"ל] ולכל ידידי, ועיקר לחזק את עצמו בענינים הנ"ל.

ידידכם הדושה"ט כל הימים.

לבסוף, ההכרעה נפלה. הרב ניזניק קבע את משכנו במונטריאול שבקנדה, שם הפך עד מהרה למגדלור של תורה והוראה. בחלוף שנה, בחורף שנת תשי"ד, משגר לו המשגיח איגרת מפיוסת, רוויית חום ואהבה. משנוכח המשגיח כי תלמידו עוסק בזיכוי הרבים ובהעמדת תלמידים, והוא מודה לה' על הצלחה ומברכו להמשיך ולהתעלות מעלה מעלה.

בשולי המכתב, מוסיף המשגיח נופך אישי וחם, בשיגרו דרישת שלום לבית לשני בוגרים נוספים של ישיבת מיר שמצאו אף הם את מקומם במונטריאול: **הגאון רבי יעקב מגיד זצ"ל** ("הרב מגיד") **והגאון רבי אריה לייב באראן זצ"ל** ("הרב באראן"), שניהן כראש ישיבת "מרכז התורה" בעיר.

שניהם היו מתלמידי מיר המובהקים, אשר צלחו יחד את גלות שאנגחאי והקימו לאחר מכן את ביתם במונטריאול. אזכורם במכתב מהווה עדות לכך שהמקום הפך לאכסניה של תורה, בה יצרו יחד עם הרב ניזניק חבורה תורנית שהמשיכה את רוח הישיבה גם בגולה.

המכתב המלא (יום ד' משפטים תשי"ד):

"ב"ה, יום ד' משפטים תשי"ד, ירושלים
רב ברכה ושלו לכבוד ידידי הרב הג' יקר ונחמד במעלותיו ובמידותיו וכו' מוהרא"ד ניזניק שליט"א אחדשה"ט בידידות וכו',

נקודות למחשבה מתוך המכתב:

הגדרת ההצלחה האמיתית: עבור המשגיח, העובדה שהתלמיד הסתדר כלכלית או פיזית אינה העיקר. השמחה הגדולה ("צלחה דרכו") היא אך ורק על כך שהוא "עומד אצל רבים של לומדי תורה".

אמונה חושית ("אתם ראיתם"): זהו היסוד העמוק ביותר במכתב. המשגיח דורש שהאמונה לא תהיה שכלית בלבד, אלא מוחשית ("חושית"), כפי שראו ישראל במצרים. הוא תובע מהאדם לחיות בתחושה מתמדת של נוכחות הבורא והשגחתו.

חובת המחנך: המשימה של ראש הישיבה אינה רק ללמד גמרא, אלא "לנטוע בלב תלמידיו" את יסודות האמונה וההשגחה. זוהי, בעיני המשגיח, "כל תכלית האדם".

אחרית דבר:

הגאון רבי אברהם דוד ניזניק זצ"ל הנהיג את קהילתו ביד רמה במשך עשרות שנים, עד שנתבקש לשיבה של מעלה ביום י' בכסלו שנת תשס"ז. ואי"ה עוד נאריך בתיאור מסכת חייו המופלאה, ועוד חזון למועד. מקורות: אור יחזקאל חלק המכתבים, ספר נחלת אדן' (שם מתפרסמים המכתבים עם שמות מלאים). וישר כח לידידנו הרב חיים לייב פרצוביץ על סייעו הרב בהכנת המאמר, תשוח"ח לו.